

ЗАСАДИ КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХОДУ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ У СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ**С. М. Сошенко, А. С. Шмельова**Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського
вул. Першотравнева, 20, м. Кременчук, 39600, Україна. E-mail: ro@kdu.edu.ua

Проаналізовано ключові поняття компетентісного підходу до підготовки майбутніх фахівців у контексті європейської інтеграції вищої освіти України: компетенція та компетентність. Розглянуто спрямованість освітнього процесу на формування та розвиток ключових (базових, основних) і предметних компетентностей особистості задля формування загальної компетентності особистості. Зазначено, що компетентності (ключові, загальнопредметні і предметні) взаємопов'язані й формуються й розвиваються одночасно, що забезпечує здатність та готовність фахівця до майбутньої професійної діяльності. Підкреслено, що запровадження педагогічних умов (формування позитивної мотивації до навчання, реалізація оптимальних підходів під час вивчення фахових дисциплін, формування активної самостійної творчої діяльності, орієнтація на самооцінювання професійної діяльності) позитивно впливає на формування професійної компетентності фахівців.

Ключові слова: компетенція, компетентність, компетентісний підхід, професійна компетентність, педагогічні умови формування професійної компетентності фахівців.

ОСНОВЫ КОМПЕТЕНТНОСТНОГО ПОДХОДА К ПОДГОТОВКЕ СПЕЦИАЛИСТОВ В СИСТЕМЕ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ**С. М. Сошенко, А. С. Шмельова**Кременчугский национальный университет имени Михаила Остроградского
ул. Первомайская, 20, г. Кременчуг, 39600, Украина. E-mail: ro@kdu.edu.ua

Проанализированы ключевые понятия компетентностного подхода к подготовке будущих специалистов в контексте европейской интеграции высшего образования Украины: компетенция и компетентность. Рассмотрена направленность процесса обучения на формирование и развитие ключевых (базовых, основных) и предметных компетентностей личности для формирования общей компетентности личности. Указано, что компетентности (ключевые, общепредметные и предметные) взаимосвязаны и формируются и развиваются одновременно, что обеспечивает способность и готовность специалиста к будущей профессиональной деятельности. Подчеркнуто, что внедрение педагогических условий (формирование позитивной мотивации к обучению, реализация оптимальных подходов при изучении профессионально ориентированных дисциплин, формирование активной самостоятельной творческой деятельности, ориентация на самооценивание профессиональной деятельности) положительно влияет на формирование профессиональной компетентности специалистов.

Ключевые слова: компетенция, компетентность, компетентностный подход, профессиональная компетентность, педагогические условия формирования профессиональной компетентности будущих специалистов.

АКТУАЛЬНІСТЬ РОБОТИ. Євроінтеграція системи вищої освіти України зумовлює необхідність підготовки висококваліфікованого та компетентного фахівця, здатного розв'язувати професійні завдання за міжнародними вимогами та стандартами.

Закони України «Про освіту», «Про вищу освіту» визначають освіту як пріоритетну сферу соціально-економічного, духовного і культурного розвитку суспільства, а вагому роль у цьому процесі відіграють заклади вищої освіти, що створюють умови для формування компетентностей, необхідних для майбутньої успішної діяльності [1].

У Концепції розвитку професійної освіти і навчання в Україні (2012–2020 р.р.) вказано на необхідність формування професійної компетентності фахівця та створення умов для його подальшого розвитку, самовдосконалення і самореалізації [2].

У «Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року» з-поміж основних завдань визначено розроблення стандартів вищої освіти, зорієнтованих саме на реалізацію компетентісного підходу [3].

У доповіді міжнародної комісії з освіти зазначається, що нині актуальна не кваліфікація, яка асоціюється з умінням здійснювати функції професійного характеру, а насамперед компетентність у відповідній сфері діяльності. Тому підготовка студентів пот-

ребує нової спрямованості освітнього процесу в закладі вищої освіти, де одним із пріоритетних орієнтирів є формування професійної компетентності майбутнього фахівця.

Мета статті полягає у висвітленні основних аспектів компетентісного підходу до підготовки компетентної особистості, що забезпечує здатність та готовність майбутнього фахівця до професійної діяльності.

Дослідження проведено із застосуванням системного підходу за допомогою загальнонаукових методів: аналізу, синтезу, порівняння, індукції й дедукції, а також описового методу.

МАТЕРІАЛ І РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕНЬ. Тенденції розвитку вищої освіти України характеризуються пошуком різноманітних підходів до побудови освітнього процесу, тому на сучасному етапі реформування актуальні такі концептуальні підходи як компетентісний, системний, особистісно зорієнтований, діяльнісний, що забезпечують встановлення зв'язків викладач – студент задля розвитку особистості та формування професійних якостей.

Над з'ясуванням теоретичних основ компетентісного підходу в освіті працюють вітчизняні та зарубіжні дослідники (З. Бакум, Н. Бібік, М. Головань, Е. Зеєр, І. Зимня, В. Краєвський, Н. Ничкало, О. Овчарук, Л. Паращенко, О. Пометун, Дж. Равен

(J. Raven), С. Холіфорд (S. Hollyford), М. Холодна, А. Хуторської, С. Шишов); дидактичні аспекти процесу навчання розглянуто в працях В. Андреева, Ю. Бабанського, В. Бураяка, І. Лернера, І. Малафіїка, П. Підласого, О. Савченко; теоретичні засади впровадження сучасних педагогічних технологій професійної підготовки фахівців у закладах вищої освіти з'ясовують А. Алексюк, В. Беспалько, В. Головенкін, Т. Поясок, Г. Селевко, С. Сисоєва [4].

Вітчизняні дослідники наголошують на запровадженні компетентнісного підходу як перспективного напрямку розвитку сучасної освіти, однак багатоаспектність питання спричинила появу значної кількості різноманітних авторських підходів:

1) компетентнісний підхід у сучасній освіті дає змогу забезпечити спроможність випускника відповідати новим запитам ринку, мати відповідний потенціал для практичного розв'язування життєвих проблем, пошуку свого «Я» у професії (Н. Бібік);

2) за компетентнісного підходу висувається на перше місце не поінформованість студента, а вміння розв'язувати проблеми, що виникають у процесі освоєння сучасної техніки і технології, виборі майбутньої професії та оцінці своєї готовності до навчання у виші (В. Болотов, В. Серіков);

3) «компетентнісний підхід» – спрямованість освітнього процесу на формування та розвиток ключових (базових, основних) і предметних компетентностей особистості для формування загальної компетентності людини. З урахуванням цих вимог мета навчання набуває цілеспрямовані орієнтири – формування фахівця, здатного до саморозвитку в процесі навчання та готового до подальшого збагачення свого освітнього потенціалу (О. Пометун);

4) компетентнісний підхід до навчання – накопичування нормативно визначених знань, умінь та навичок до формування здатності практично діяти, застосовувати сучасні техніки та досвід у ситуаціях професійної діяльності (Л. Паращенко);

5) компетентнісний підхід є орієнтиром, який спрямовує дії викладача на розвиток компетентної особистості, тому успішність розвитку залежить від багатьох чинників, поміж яких найбільш значущі – підвищення рівня мотивації студента до навчання, підвищення долі індивідуальної самоосвіти, уваги до способів роботи з інформацією, форм і методів навчання тощо (Г. Шелехова).

Таким чином, завданням компетентнісного підходу є така організація навчального процесу, що дає змогу забезпечити не лише готовність до професійної діяльності, а й спроможність випускника відповідати новим запитам ринку.

Т. Іванова наголошує, що впровадження компетентнісного підходу дозволить значною мірою реалізувати особистісно зорієнтований, діяльнісний і практико зорієнтований підходи в освітньому процесі, оскільки виокремлення компетенцій у змісті навчальних предметів визначає орієнтири у відборі знань і умінь, які найбільш значущі для формування ціннісних орієнтацій майбутнього фахівця.

У процесі реалізації системного підходу зміст навчання повинен відображати цілісну систему знань, що забезпечить набуття вмінь узагальнювати

навчальну інформацію, а застосування особистісно зорієнтованого підходу забезпечує активізацію внутрішніх ресурсів і набуття умінь застосовувати інтелектуальний та вольовий потенціал під час розв'язування навчальних, а згодом і професійних завдань, тобто сприяє не лише активній пізнавальній діяльності під час оволодіння предметним змістом, а зумовлює усвідомлення мети навчання.

Таким чином, реалізацію компетентнісного підходу можна розглядати як засіб розвантаження змісту та відбору таких знань і умінь у процесі навчання, які є необхідними у професійній діяльності майбутнього фахівця. Даний підхід дозволяє створити умови для набуття студентами досвіду професійної діяльності. Студент повинен засвоїти і здобути такі знання й опанувати необхідний набір для діяльності компетенцій та компетентностей, тому результатом навчання має стати не просто освіченість людини, а її компетентність у конкретній сфері діяльності.

Дослідження вітчизняних та зарубіжних науковців (Бондар С., Зеєр Е., Краєвський В., Савченко О., Ситнікова С., Хуторської А., Хутмакер В. (Hutmacher W.), Шишов С.) свідчать, що основними поняттями компетентнісного підходу в освіті є «компетенція» та «компетентність» [5].

У педагогічних дослідженнях є різні підходи до визначення поняття «компетенція», а саме:

1) загальна здатність, що ґрунтується на знаннях, досвіді, цінностях, які набуваються завдяки навчанню (С. Шишов, В. Кальней). Тому реалізація компетентнісного підходу полягає у визначенні компетенцій, які є найбільш значущими для подальшої навчальної та професійної діяльності.

2) узагальнені способи дій, що забезпечують продуктивне виконання професійної діяльності, здібності людини реалізовувати на практиці свою компетентність (Е. Зеєр) [6].

А. Хуторський зазначає, що *ключові* компетенції належать до загального змісту освіти; *загальнопредметні* – до певного кола навчальних предметів і освітніх галузей; *предметні* – мають конкретний опис та можливість формуватися в межах навчальних дисциплін [5].

В. Хутмакер визначає дві ключові компетенції: 1) можливість писати та думати; 2) навчання, дослідження, міркування, спілкування тощо.

С. Ситнікова, В. Шестерніна підкреслюють, що компетентнісний підхід реалізується через практико-орієнтовану спрямованість змісту освіти задля формування у студентів ключових компетенцій як універсальних способів навчальної та професійної діяльності. Відповідно, зміст навчання повинен бути спрямований на підвищення ефективності всього навчального процесу, що забезпечить розвиток усіх компонентів системи освіти.

С. Шишов зауважує, що ключові компетенції забезпечують універсальність фахівця і тому не можуть бути занадто спеціалізованими. Виокремлення компетенцій у змісті навчальних предметів визначає орієнтири у відборі знань та умінь, які мають стати ключовими у формуванні майбутнього фахівця, який буде оперувати сформованими компетенціями у професійній діяльності.

Е. Зеєр окреслює групи ключових компетенцій:

- соціальна компетенція (здатність орієнтуватися в соціально-економічних умовах, взаємодія з людьми різних професійних груп);
- навчально-методична (готовність самостійно опанувати нові знання, вміння постійно збагачувати свою професійну компетентність);
- спеціальна компетенція (вільне володіння способами виконання узагальнених дій, необхідних для конкретної професійної діяльності) [7].

А. Хуторської, урахувавши головні завдання вищої освіти, наголошує, що студент отримає навички життя, досвід практичної діяльності в сучасному суспільстві, якщо опанує ключові компетенції:

- загальнокультурні (коло питань, у яких студент повинен бути обізнаний та володіти знаннями та досвідом діяльності);
- навчально-пізнавальні (вміння здійснювати самостійну пізнавальну діяльність, оволодіння креативними навичками, прийомами дій в нестандартних ситуаціях);
- інформаційні (вміння самостійно знаходити й аналізувати необхідну інформацію);
- комунікативні (володіння способами роботи в колективі);
- соціально-трудова (володіння знаннями та досвідом у цивільно-суспільному житті);
- ціннісно-сміслові (забезпечення механізму самовизначення студента в навчальній діяльності);
- особистісне самовдосконалення (освоєння способів фізичного, духовного та інтелектуального саморозвитку особистості).

Отже, майбутньому фахівцеві у процесі навчання необхідно отримати сформовану базу ключових компетенцій, необхідних для освіченої людини, що прагне реалізуватися в професійній діяльності.

Різноманітні концепції поняття «компетентність» розглядаються у працях Бакум З. Головань М., Малихін О., Нічкало Н., Паращенко Л., Саліха Х. (Saliha С.), Тшанков М., (Tsankov N.) [8].

І. Агапов та С. Шишов, вважають, що «компетентність» – здатність і готовність студента до діяльності, заснована на знаннях і досвіді, які здобути завдяки навчанню, орієнтовані на самостійну участь у пізнавальному процесі та спрямовані на успішне включення в діяльність. Відповідно, основними ознаками компетентності є готовність студента, що забезпечує можливість прийняття ефективних рішень у діяльності; здатність діяти на основі знань, усвідомлюючи значущість результату діяльності.

Виокремлення освітніх компетентностей спрямоване на підвищення ефективності освітнього процесу. Авраменко О., Болотов В., Зимня І., Краєвський В., Дж. Равен (J. Raven), С. Холіфорд (S. Hollyford), Холодна М., Шишов С. розглядають систему компетентностей (ключові, загальнопредметні та предметні), проте наголошують, що необхідно приділяти достатньо уваги формуванню ключових компетентностей, які сприятимуть досягненню успіхів у професійній діяльності [4, 7].

Е. Зеєр так визначає ключові компетентності:

- компетентність у сфері самостійної пізнавальної діяльності (вміння розв'язувати навчальні та

самоосвітні проблеми; аналізувати результати навчальної діяльності, вміння планувати, проектувати; здатність до здобуття знань з різних джерел інформації);

- компетентність у культурно-дозвільній діяльності (вміння використовувати вільний час для духовного і культурного розвитку);

- компетентність у сфері соціально-трудова діяльності пов'язана з етикою трудових відносин у колективі, оцінкою власних можливостей, вмінням нести відповідальність за виконану роботу [9].

Бібік Н., Овчарук О., Паращенко Л., Пометун О., до ключових компетентностей відносять вміння вчитися, соціальну, загальнокультурну, громадянську, підприємницьку, компетентність з інформаційно-комунікаційних технологій [5].

Автори акцентують увагу на тому, що компетентності (ключові, загальнопредметні і предметні) взаємопов'язані між собою, формуються та розвиваються одночасно, що забезпечує здатність і готовність фахівця до майбутньої професійної діяльності.

Переважає більшість дослідників трактує поняття компетентності через особистісні якості. І. Зимня визначає компетентність як актуалізовану, інтегративну (базується на знаннях) інтелектуально й соціокультурно зумовлену особистісну якість, яка проявляється в діяльності, поведінці людини, у її взаємодії з іншими людьми під час вирішення різноманітних завдань. Така якість набуває розвитку в навчальному процесі і стає його результатом. До характеристик компетентності авторка відносить:

- а) готовність до прояву компетентності (мотиваційний аспект);
- б) володіння знаннями змісту компетентності (когнітивний аспект);
- в) досвід прояву компетентності в різноманітних стандартних і нестандартних ситуаціях (поведінковий аспект);
- г) ставлення до змісту компетентності й об'єкта її застосування (ціннісно-смісловий аспект);
- д) емоційно-вольову регуляцію процесу і результату прояву компетентності [6].

О. Савченко вважає, що поняття компетентності значно ширше за поняття знання, вміння, навички, воно містить не тільки когнітивну (знання) й операційно-технологічну (вміння) складові, а й мотиваційну, етичну (ціннісні орієнтації), соціальну та поведінкову. Тому оволодіння компетентністю вимагає ментальної організованості, значного інтелектуального розвитку: абстрактного мислення, саморефлексії, визначення власної позиції, самооцінки, критичного мислення тощо. [10].

Експерти програми «DeSeCo» пропонують тлумачити компетентності як здатності успішно задовольняти індивідуальні або соціальні потреби, здійснювати діяльність чи виконувати поставлені завдання. Кожна компетентність побудована на поєднанні взаємовідповідних пізнавальних ставлень і практичних навичок, цінностей, емоцій, поведінкових компонентів, знань, умінь, усього, що можна мобілізувати для активної дії.

Однак більшість авторів зауважують, що людина безумовно повинна бути зацікавлена у цій практиці,

адже компетентність виявляється лише за умов, коли діяльність буде поєднана з особистими цінностями, стає їх утіленням.

М. Лазарев звертається до компетентності як до «результату набуття компетенцій, особистісної характеристики фахівця», визначаючи компоненти поняття через знання, уміння, навички, здобутий фаховий досвід, рефлексії на результати власної професійної діяльності [9].

На думку Н. Бібік, О. Булавенко «компетентність» – це освітні результати, що досягаються не лише засобами змісту освіти, але й соціальної взаємодії як у міжособистісному, так і в інституційному культурному контексті. Такі освітні результати можна спрогнозувати в різних сферах: когнітивній, діяльнісній, мотиваційній, соціальній [10].

Іванова Л. подає компетентність як першооснову професійності і ставить на перше місце чинник комплексності знань, а саме: уміння синтезувати матеріал, аналізувати ситуації спілкування, осмислювати суть явищ, обирати засоби взаємодії.

У Законі України «Про вищу освіту» компетентність визначається як динамічна комбінація знань, умінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, яка визначає здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність і є результатом навчання на певному рівні вищої освіти [3].

А. Петров вважає, що «компетенція» – це психологічні утворення, які виступають основою компетентності як результат освіти, що містить три компоненти: *власний досвід* (мовний, комунікативний, емоційний); *засвоєні знання*; *інтуїтивний компонент* (розуміння досліджуваних явищ) [10].

Отже, термін «компетенція» використовується для характеристики освітнього результату, а компетентність визначає професійну сферу людини та певний досвід діяльності.

Комплексне застосування компетентісного, системного та особистісно зорієнтованого підходів забезпечить не лише ефективне засвоєння практичного та теоретичного матеріалу, а й активізує інтелектуальний та вольовий потенціал студентів.

Науковці Ю. Бабанський, З. Бакум, В. Беспалько, В. Загвязинський, В. Краєвський, В. Оконь, В. Паламарчук, І. Підласий, О. Савченко, визначаючи систему принципів формування професійної компетентності, підкреслюють, що єдність загальнодидактичних принципів (науковість, системність, зв'язок теорії з практикою, наочність, проблемність, самостійність та активність, контролю та корекції знань) та специфічних (орієнтації на майбутню професійну діяльність, професійної мобільності, орієнтації на практичну підготовку до застосування інформаційних технологій) сприятиме розвитку особистості та професійному становленню.

З. Бакум акцентує увагу на загальнодидактичних принципах, що зумовлюють доцільний вибір методів і прийомів навчання, забезпечують належний рівень засвоєння навчального матеріалу, однак принципи повинні реалізовуватися не ізольовано, а в органічному взаємозв'язку, доповнюючи й зумов-

люючи один одного. Відповідно, вибір методів та прийомів необхідно здійснювати у процесі підготовки, урахувавши дидактичну мету, завдання, рівень знань студентів [4, 5].

Організація навчального процесу із застосуванням інформаційних технологій дозволить досягти якісно вищого рівня наочності пропонованого матеріалу, що значно розширить можливості використання різноманітних розвивальних, моделювальних, тестових завдань, що можливості інформаційно-комунікаційних технологій підвищують пізнавальний інтерес студентів до навчального матеріалу та сприяють ефективному формуванню й поглибленню теоретичних знань [5]. Студенти навчаються оволодівати інноваційними прийомами та методами розв'язання навчальних завдань, що забезпечує розвиток нестандартного мислення, багатоваріантності у процесі прийняття рішень та формуванню таких якостей, як активність, творчість, креативність, що є необхідним для сучасного фахівця.

Аналізуючи поняття «педагогічні умови», науковці не оперують єдино прийнятим визначенням, однак розглядають їх як чинники педагогічного процесу, успішна реалізація яких забезпечує ефективність формування компетенцій.

3. Підручна під умовами формування професійної компетентності розуміє зовнішні (відповідно до особистості студента) обставини навчання, що є причиною його якісних змін, акцентуючи увагу на таких чотирьох групах умов:

1) нормативні (змістова, інформаційна готовність до професійної діяльності, настанова на компетентно-професійну діяльність у нових умовах, індивідуальний підхід до професійної компетентності);

2) загальнопедагогічні (забезпечення інтегративної успішності процесу формування професійної компетентності, актуалізація навчальних предметів для формування професійної компетентності з урахуванням спеціалізації та кваліфікації, стимулювання процесу саморозвитку);

3) професійно-педагогічні (наявність компетентних педагогічних дій у професійній підготовці, співвідношення методів, форм підготовки, емоційно-оцінні відносини викладач – студент);

4) загально-соціальні (потреба в професійно компетентних фахівцях, здатних працювати у мінливих умовах).

У працях науковців Баркасі В., Вікторової Л., Волошко Л., Загородної О., Карлінської Я., Козак Т., Копил Г., Лалак Н., Малої Т. виокремлено педагогічні умови, які позитивно впливають на формування професійної компетентності майбутніх фахівців:

1) формування позитивної мотивації до навчання (менеджери, економісти);

2) реалізація оптимальних підходів під час вивчення фахових дисциплін (комунікативного – економічних дисциплін; інтегрованого та особистісно зорієнтованого – природничо-математичних; інтегративно-диференційованого – медико-біологічних; компетентісного – дизайнерських);

3) формування активної самостійної творчої діяльності (педагогічний напрям підготовки);

4) орієнтація на самооцінювання професійної ді-

яльності (іноземці, фахівці з фізреабілітації, дизайнери) [9].

Упровадження в освітній процес закладів вищої освіти підходів (компетентнісний, системний, особистісно зорінтований), принципів (загальнодидактичних та специфічних), методів (проблемний виклад, частково-пошуковий, дослідницький), прийомів (аналіз, пізнавальний пошук, висування гіпотез, узагальнення, прогнозування), засобів (інформаційно-комунікаційні технології, графічні програми), педагогічних умов та навчально-методичного комплексу матеріалів дозволяє констатувати збільшення кількості майбутніх інженерів із високим і достатнім рівнем сформованості проектно-конструкторської компетентності (ППК) (рис. 1) [10].

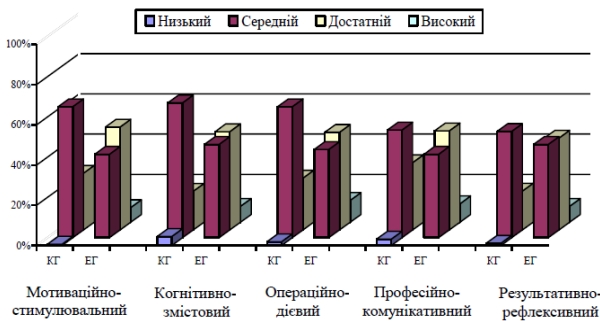

Рисунок 1 – Рівні сформованості ППК майбутніх інженерів

Упровадження інноваційних технологій навчання та інноваційного дисциплінарного комплексу в підготовку майбутніх художників свідчить, що кількість студентів, які володіють професійною компетентністю на високому та середньому рівнях, перевищує на 13,7% та 8,6% кількість студентів контрольної групи за інтегральним показником сформованості професійної компетентності [11].

Забезпечення сукупності педагогічних умов формування професійної компетентності майбутніх дизайнерів одягу (позитивна навчальна мотивація через залучення їх до проектної діяльності; розвиток творчої діяльності студентів у творчих майстернях; взаємозв'язок компетентнісного, системного та діяльнісного підходів під час вивчення фахових дисциплін) підтверджує, що низький рівень професійної компетентності знизився на 21,02%, а високий рівень підвищився на 22,93% [10].

ВИСНОВКИ. Стрімкий розвиток соціальних та економічних процесів у сучасному суспільстві вимагає формування компетенцій, що ґрунтуються на науково-теоретичній, інформаційно-технологічній та інноваційно-винахідницькій базі.

Вітчизняні науковці розглядають компетентність як набуту характеристику особистості, що сприяє успішному входженню фахівця в життя сучасного суспільства, та як інтегрований результат, що передбачає зміщення акцентів з накопичення нормативно визначених знань, умінь, навичок на формування та розвиток у студентів здатності практично діяти, застосовувати досвід попередньої успішної діяльності в певній галузі.

У межах компетентнісного підходу під профе-

сійною компетенцією необхідно розуміти єдність знань, умінь, здібностей, а також готовність діяти у складній ситуації, розв'язувати професійні завдання; здатність і готовність до досягнення більш якісного результату праці, ставлення до професії як до однієї з ключових особистісних цінностей.

Упровадження компетентнісного підходу зумовлює суттєві зміни освітніх пріоритетів, що висуває нові вимоги та стандарти до підготовки майбутніх фахівців та забезпечить підготовку висококваліфікованих та компетентних фахівців, які володітимуть комплексом професійних компетенцій, необхідних для майбутньої діяльності.

Отже, компетентнісний підхід є способом досягнення нової якості освіти, що визначає напрямок зміни освітнього процесу, його пріоритети, оскільки безпосередньо пов'язаний із переходом у конструювання змісту освіти та систем контролю його якості в систему компетентностей, є засобом досягнення якості освіти. Він визначає напрям змін освітнього процесу, пріоритети, змістовий ресурс розвитку.

Результати дослідження можуть лягти в основу подальшого наукового аналізу – осмислюватися у педагогічній, історичній, соціологічній, психологічній і у соціально-комунікаційній парадигмах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України про вищу освіту. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2014. № 1. С. 9–51.
2. Концепція розвитку професійної освіти й навчання в Україні (2010–2020 рр.) [Електрон. ресурс]: проект. Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/gr/obg/2009>
3. Державна національна програма «Освіта» («Україна XXI століття»). *Освіта*. 2013. № 44–46. С. 1–13.
4. Бакум З. П. Професійна компетентність і професійна компетенція у контексті підготовки майбутніх дизайнерів. *Педагогіка вищої та середньої школи*: зб. наук. праць. Кривий Ріг: КДПУ, 2011. Вип. 33. С. 15–21.
5. Компетентнісна освіта : від теорії до практики / [Н. М. Бібік, І. Г. Єрмаков, О. В. Овчарук]. К.: Плеяди, 2005. 120 с.
6. Бех І. Д. Теоретико-прикладний сенс компетентнісного підходу в педагогіці. *Педагогіка і психологія*. 2009. № 2. С. 26–31.
7. Кокун О. М. Психологія професійного становлення сучасного фахівця: [монографія]. К.: ДП «Інформ.-аналіт. агенство», 2012. 200 с.
8. Tsankov Nikolay. The competence approach in the cultural-and pedagogical field of physical education and sports. *Activities in Physical Education and Sport*. 2013. № 2. P. 209–214.
9. Saprykina L. Issues of forming future fashion designers' professional competence. *Social Educational Project of Improving Knowledge in Economics: scientific Journal* (Chief Editor: Dr. Michael Schaefer). – Osthofen, Deutschland Poitiers, France Los Angeles, USA: Journal L'Association 1901 «SEPIKE», 2015. Ausgabe 8. P. 30–33.
10. Цвіркун Л. О. Реалізація компетентнісного підходу в процесі навчання графічних дисциплін.

Педагогічне Криворіжжя : педагогічний альманах. Кривий Ріг : ВЦ КДПІ «КНУ». 2016. Вип. 2. С. 32–35.

11. Gorban S. Principles and pedagogical conditions of formation the professional competence of the sacred art painters by means of innovative

technology training. European Science and Technology: materials of the XV international research and practice conference, Munich, December 14th-15th, 2016. publishing office Vera Vertag Waldkraiburg-Munich-Germany, 2016. P. 165-172.

PRINCIPLES OF COMPETENCY APPROACH OF PREPARATION OF SPECIALISTS ARE IN THE SYSTEM OF HIGHER EDUCATION

S. Soshenko, A. Shmeleva

Kremenchuk Mykhailo Ostrohradskyi National University

vul. Pershotravneva, 20, 39600, Kremenchuk, Ukraine. E-mail: po@kdu.edu.ua

Purpose. The article deals with the main aspects of the competent approach to the training of a competent person, which ensures the ability and readiness of a future specialist to professional activity. **Methodology.** The research was conducted using a system-wide approach with the help of common scientific methods: analysis, synthesis, comparison, induction and deduction, as well as a descriptive method. **Findings.** The competence approach is a way of achieving a new quality of education that determines the direction of changing the educational process and its priorities, as it is directly related to the transition to designing the content of education and the systems for monitoring its quality into the system of competences, is a means of achieving the quality of education. It determines the direction of changes in the educational process, priorities, content development resource. **Originality.** The scientific novelty consists in the fact that in the article the aspects of the competent approach to the formation of competencies are consistently considered, which ensures the ability and readiness of the future specialist to a successful professional activity in the context of European integration of higher education in Ukraine. **Practical value.** The results of analytical research and implementation have practical value: the main conclusions and approaches can be used to prepare a competent specialist in institutions of higher education of Ukraine capable of solving professional problems in accordance with international requirements and standards. **Conclusions.** Implementation of the competence approach will significantly change the educational priorities, which will put forward new requirements and standards for the training of future specialists and will provide training of highly skilled and competent specialists who will possess a complex of professional competences necessary for future activities.

Key words: competence, competency approach, professional competence, pedagogical terms of forming of professional competence of specialists.

REFERENCES

1. Zakon Ukrayiny pro vyshchu osvitu [The Law of Ukraine on Higher Education] (2014), *Pedagogika i psykholohiya profesiyanoi osvity* [Pedagogy and psychology of vocational education], no. 1, p. 9–51.

2. Kontseptsiya rozvytku profesiyanoi osvity i navchannya v Ukrayini (2010–2020 rr.) [Concept of the development of vocational education and training in Ukraine (2010–2020)] (2010), URL: <http://www.mon.gov.ua/gr/obg/2009> (accessed 07, March 2019).

3. Natsional'na strategiia rozvytku osvity v Ukrayini [National Strategy for the Development of Education in Ukraine] (2013), *Ofitsiynyi visnyk Prezidenta Ukrayiny* [Official Bulletin of the President of Ukraine], no. 17, p. 31.

4. Bakum, Z. P. (2011), “Profesiyna kompetentnist' i profesiyyna kompetentsiya u konteksti pidhotovky maybutnikh dyzayneriv” [Professional competence and professional competence in the context of training design students], *Pedahohika vyshchoyi ta sered-n'oyi shkoly: zb. nauk. prats'* [Pedagogy of Higher and Secondary School: Col. sciences papers], KDPU, Kryvyi Rig, Ukraine, iss. 33, p. 15–21.

5. Bibik, N. M. et al. (2005). *Kompetentnisna osvita: vid teorii do praktyky* [Competency education: from theory to practice], Pleyady, Kyiv, Ukraine.

6. Bekh, I. D. (2009), “Teoretyko-prykladnyi sens kompetentnisnogo pidkhodu v pedagogitsi” [Theoretical and Applied Meaning of Competency Approach in Pedagogy], *Pedagogika i psykholohiya*, no. 2, p. 26–31.

7. Kokun, O. M. (2012), *Psykholohiya profesiyanoi stanovlennya suchasnoho fakhivtsya: monografiya* [Psychology of professional development of modern specialist: monograph], Inform.-analit. agentstvo, Kyiv, Ukraine.

8. Tsankov, N. (2013), “The competence approach in the cultural-and pedagogical field of physical education and sports”, *Activities in Physical Education and Sport*. iss. 2. p. 209–214.

9. Saprykina, L. (2015), “Issues of forming future fashion designers' professional competence”, *Social Educational Project of Improving Knowledge in Economics: scientific Journal* (Chief Editor: Dr. Michael Schaefer), Osthofen, Deutschland Poitiers, France Los Angeles, USA: Journal L'Association 1901 “SEPIKE”, iss. 8, p. 30–33.

10. Tsvirkun, L. O. (2016), “Realizatsiya kompetentnisnogo pidhodu v protsesi navchannya grafiichnih distsiplin” [Pedagogichne Krivorizhzhya : pedagogichnyy almanah], *Krivy RIG : VTs KDPI «KNU»*, Vip. 2, S. 32–35.

11. Gorban, S. (2016), “Principles and pedagogical conditions of formation the professional competence of the sacred art painters by means of innovative technology training”, *European Science and Technology: materials of the XV international research and practice conference*, Munich, December 14th-15th, 2016 / publishing office Vera Vertag Waldkraiburg-Munich-Germany, P. 165-172.

Стаття надійшла 22.05.2019.